

Martin Hall: *Archaeology Africa*.

Af Alice V. Lundgren, stud. mag. i forhistorisk arkæologi

Afrika er et stort kontinent, hvor antallet af arkæologiske undersøgelser er mangedoblet gennem det sidste kvarte århundrede, og faget er i en rivende udvikling. Martin Halls bog "Archaeology Africa" byder på spændende indblik i den arkæologiske disciplin med vægten lagt på Afrika syd for Sahara. Mange nyere lokaliteter omtales, men bogen er ikke en gængs præsentation af vigtige eller spektakulære fund. Hovedsigtet er en præsentation af den arkæologiske forskning i Afrika, som den foregår både i teori og praksis. Sproget er engelsk, klart og faktuel. De arkæologiske fagudtryk er forklaret i ordlisten 'The language of archaeology' bag i bogen.

Martin Halls udgangspunkt er Sydafrika, hvor han er professor i historisk arkæologi ved the University of Cape Town, og bogen er blevet til i forbindelse med hans undervisning af de studerende. Siden 1948 og frem til begyndelsen af 1990'erne har Sydafrika haft en regering, med en lovsat racisme på programmet. Apartheidstyret ønskede ikke en arkæologi der kunne bruges til at styrke indfødte afrikaneres nationale bevidsthed ved f.eks. at dokumentere at jernalderen i Sydafrika var begyndt længe før de hvide kolonister kom til. Disse politiske forhold har helt sikkert skærpet sydafrikanske arkæologers bevidsthed om i hvor høj grad omgivelserne influerer på arkæologers arbejde og gjort det klart at studiet af fortiden også er en politisk process.

Hall er inspireret af postprocessuelle teorier, og især af Ian Hodder, som det fremgår af Halls definition på arkæologisk kontekst, et nøglebegreb i bogen. I oversættelse lyder Halls definition således: "Kontekst er imidlertid mere end den situation hvori en genstand bliver fundet. Kontekst er også hele det sæt af forestillinger og perspektiver, som arkæologen stiller sine spørgsmål ud fra, udfører sine forskningsprojekter ud fra, og i sidste ende skriver historie ud fra. Og derfor har denne bredere kontekst en fortid der er lige så vigtig som nutiden. Ligesom alle historikere, arbejder også arkæologer i skyggen af deres egen fortid, hvad enten de følger allerede etablerede linier i argumentation og tolkning, eller de reagerer imod dem."

Hovedteksten der fylder 249 sider, er opdelt i 14 kapitler, og emnerne kommer i en rækkefølge, der tydeliggør arkæologisk praksis. De første kapitler omhandler blandt meget andet de historiske forudsætninger, arkæologiens formål, nogle vigtige grundbegreber i det arkæologiske sprog, offentlig arkæologi, politik og museernes rolle. Et kapitel er helliget teori, og de efterfølgende kapitler belyser arkæologiske arbejdsmetoder i marken frem til det punkt i processen hvor fundet beskrives og formidles videre. Afslutningen er forfatterens overvejelser omkring det at skrive om fortiden i Afrika. Det er en process hvor gamle historiske synteser bliver udfordret som resultat af at forskningsfokus er ændret. F.eks. kan starten på de tidligste bysamfund i Vestafrika syd for Sahara (lokaliteten Jenne-Jeno) nu dateres til århundrederne omkring Kr. f.

Bogens opdeling kan synes skematisk, men er spændende fordi bogen er fyldt med eksempler og case studies. Disse case studies bringer læseren vidt omkring på kontinentet til de lokaliteter, hvor der de seneste 10-15 år er gjort arkæologiske landvindinger. De udgør henved halvdelen af teksten og fremtræder tydelig idet de er markeret med en lysegrå baggrund. Ud over teksten på hvid eller lysegrå baggrund, er der også hist og her en tekst omgivet af en sort ramme, som definerer eller belyser vigtige ord og begreber. Men indramningen kan også være en fiktiv samtale mellem dr. Funktion, dr. Struktur og dr. Post om hvordan man f.eks. skal lave survey eller indsamle eller tolke materialet. På denne humoristiske og meget pædagogisk måde stiller Hall de tre teoretiske hovedretninger (funktionalisme, strukturalisme og postprocessualisme) op over for hinanden, således at det helt klart fremgår hvordan teorien påvirker de forskellige arbejdsprocesser.

Illustrationerne er et kapitel for sig. Der er mange af dem, mere end 200, de er ikke ret store, men alle er relevante. Billedteksten er kort og præcis. Visse af de indskannede, sort-hvide fotografier kunne godt have haft en bedre opløsning, til gengæld står tegningerne fint. Der er ingen store, farverige gengivelser af fund, dem kan man gå til kunstbøgerne efter, subtilt udtrykt i fig. 2, der viser en spektakulær genstand på forsiden af en sådan bog. Desuden indeholder bogen mange små, men tydelige kortudsnit, som orienterer læseren om hvor på kontinentet det behandlede fund hører hjemme. Der er få, men essentielle diagrammer og kurvetegninger, og mange forklarende stregtegninger af både virkelige og tænkte situationer. Et vigtigt indslag i bogen er de situationstegninger fra aviser og blade og gengivelser af ældre malerier, som vidner om forfatterens humor, selvironi og afstandtagen fra tidligere tiders racisme.

Alt i alt en bog der viser nye tider for arkæologien på det afrikanske kontinent.

*David Philip Publishers (Pty) Ltd,
South Africa. 1996, 277 s. illustreret.*